

ศึกษาความรุนแรงภาคใต้:

บริบททางนโยบาย ความรู้ การรับรู้

รายงานการศึกษาความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ศูนย์ข่าวสารสันติภาพ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ภายใต้โครงการ

Piloting Community Approaches in Conflict Situation in Three Southernmost Provinces

โดยการสนับสนุนจากธนาคารโลก

คำนำ

ภายหลังจากคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) ล้มเลิกภารกิจการทำงานเมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๐ รายงานการศึกษาของ กอส. เรื่อง “เอาชนะความรุนแรงด้วยพลังสมานฉันท์” ถือเป็นรายงานการศึกษาที่ได้รับความนิยม มุมมอง แนวคิด แนวทางในการเผชิญหน้ากับความขัดแย้งชนิดถึงตาย (Deadly Conflict) ที่ดำเนินอยู่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยมาเป็น ระยะเวลายาวนาน โดยชี้ให้เห็นว่าประสบการณ์การเผชิญหน้า ควบคุมความขัดแย้ง มิให้ลุกลามจนก่อให้เกิดความรุนแรง และการเปลี่ยนผ่านสังคมการเมืองภายหลัง ความรุนแรงไม่สามารถละเลยการใช้ “จินตนาการทางสังคม” อันมีผู้คนที่ยากลำบาก อยู่เป็นพื้นฐานประกอบกับสิ่งท้าทายจากรอบข้าง สังคมไทยจึงไม่สามารถเอาชนะ ความรุนแรงได้ด้วยความรุนแรงหรือมาตรการทางการเมืองที่มีพื้นฐานมุมมองจาก แนวยุทธ์วิธีทางทหารได้เป็นครั้งที่สอง

เมื่อสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับการสนับสนุนจาก ธนาคารโลกให้ศึกษาการใช้แนวทางชุมชน (Community Approaches) ในการ เผชิญสถานการณ์ขัดแย้ง ภายใต้โครงการการศึกษาแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพ ชุมชนเพื่อสร้างความสมานฉันท์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (Piloting Community Approaches in Conflict Situation in Three Southernmost Provinces – Grant Number TF-90968) จึงถือเป็นโอกาสอันดีในการแสวงหาทางเลือกบนพื้นฐาน ของจินตนาการของชุมชน ในการเผชิญความขัดแย้งชนิดถึงตาย อย่างเป็นอยู่ใน ปัจจุบัน

รายงานชุดนี้ จึงเป็นผลผลิตจากการทบทวนการใช้แนวทางชุมชนในการเผชิญ ความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ใน ๓ มิติ ได้แก่

(๑) **ศึกษาความรุนแรงภาคใต้: บริบททางนโยบาย ความรู้ การรับรู้** เป็นการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งทั้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมถึงความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ในเอเชีย-แปซิฟิก การวิเคราะห์การนำเสนอข่าวสถานการณ์ความรุนแรงของสื่อมวลชน และการวิเคราะห์นโยบายการแก้ปัญหาชายแดนภาคใต้ในสมัยรัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ จัดทำโดย ศูนย์ข่าวสารสันติภาพ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

(๒) **ชุมชนในสถานการณ์ความขัดแย้ง: พลวัตและการพัฒนา** เป็นผลจากการศึกษาวิจัยในภาคสนามในเรื่องบทบาทของชุมชนต่างๆ ในการรับมือกับสถานการณ์ความขัดแย้งในชุมชน ๘ แห่งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จัดทำโดย ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล

(๓) **คู่มือวิทยากร การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความไว้วางใจ** ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นผลผลิตจากงานเสริมสร้างศักยภาพสำหรับบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้มีศักยภาพในการสร้างความเชื่อมั่น และสนับสนุนบทบาทของชุมชนภายใต้สถานการณ์ความขัดแย้ง โดยใช้วิธีการเรียนรู้และค้นหาคำตอบร่วมกัน (elicitive method) โดยศูนย์ศึกษาสันติภาพและความขัดแย้ง ร่วมกับ สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวทางชุมชน (Community Approaches) ที่ปรากฏอยู่ในหนังสือชุดนี้ จึงเป็นการใช้จินตนาการต่อเนื่องจากรายงาน กอส. และเอกสารข้อมูลอื่นๆ เท่าที่เคยศึกษากันมาในประเทศไทยประกอบกับประสบการณ์การแก้ปัญหาที่คล้ายคลึงกัน ในภูมิภาค โดยได้ใช้เข็มทิศเรื่องการพัฒนาศักยภาพชุมชนเป็นเครื่องชี้ทาง ความท้าทายที่ปรากฏอยู่ตลอดการดำเนินโครงการและในหนังสือชุดนี้คือคำถามที่ว่า การพัฒนา

